

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

פורים, ה'תשכ"ז

חלק ג – יו"ל לש"פ צו, פי זכור, י"ג אדר-שני, ה'תשע"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחת לבריאה

– ופרצת –

מאתיים וחמישים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ צו, פ' זכור, י"ג אדר-שני הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שלישי מהתוועדות פורים, ה'תשכ"ז, הנחה בלתי מוגה – (חלק ראשון י"ל לש"פ פקודי, חלק שני לש"פ ויקרא, חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הקרובים).

*

בתור הוספה – כמה מכתבים (תדפיס מכרי "אגרות-קודש – מילואים" מהשנים תרפ"ה-תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ט' אדר-שני, ה'תשנ"א (ופרצת),
מאתיים וחמישים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2011 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5771 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
"בדפוס «ועד הנחות בלה"ק»"
Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

סדר ועימוד בתכנת "תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

יט. דובר פעם¹³² אודות מאמר הבעש"ט¹³³ בפירוש המשנה¹³⁴ "הקורא את המגילה למפרע לא יצא",

— ובהקדים: הפירוש הפשוט בזה הוא שקורא את המגילה מסופה לתחילתה¹³⁵, אבל, הלשון "למפרע" יכול להתפרש גם ביחס לדבר שאירע בעבר. ומזה גופא שהתנא בוחר להשתמש בלשון דמשתמע לתרי אפי (אף שהי' יכול לכתוב בלשון שיש לו רק משמעות אחת), מוכח, שאע"פ שעיקר הפירוש ד"הקורא .. למפרע" הוא מסופה לתחילתה, מ"מ, מרומז בזה גם הפירוש השני —

שכאשר קורא את המגילה — ככל פרטי הדינים, אבל — באופן שחושב שזהו מאורע שאירע בעבר ("למפרע"), ועכשיו צריכים רק לזכור מה שאירע פעם, אזי "לא יצא", היינו, שאין זו הכוונה שבקריאת המגילה.

המכוון בקריאת המגילה אינו כדי לזכור מאורע שאירע לפני אלפי שנה, בימי אחשוורוש — שאז תהי' גם השמחה כפי ששמחים על דבר שאירע לפני אלפי שנה, ופשוט הדבר, שהשמחה לא תהי' באופן ד"עד דלא ידע"¹¹⁴ (כמצות שמחת פורים), אלא תהי' רק שמחה ממוצעת ("אֶפְרָעוּעוּ"), או שלא תהי' שמחה כלל.

כיצד יכולה להיות שמחה אמיתית ופנימית, עד שתהי' באופן של "עד דלא ידע" — הרי זה רק כשמתבונן שנתהפך המצב מן הקצה אל הקצה: מקצה הכי תחתון לתכלית הטוב, ש"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"²⁶.

וכיון ש"לא ניתנה תורה למלאכי השרת"¹³⁶, אלא לבני אדם, הרי אי אפשר לצפות ולדרוש מבן-אדם שיהי' שמח, ובפרט שמחה באופן ד"עד דלא ידע", בגלל מאורע שאירע עם זקני זקניו ("אור-אור עלטער-עלטערן") לפני אלפי שנים.

ולכן, כיצד יכולים לקיים מצות פורים, "ימי משתה ושמחה"¹³⁷, ע"פ דין — כאשר האדם "חי" זאת מחדש ("ער לעבט דאָס איבער"), והיינו, שמרגיש שזהו ענין שאירע "בימים ההם" אבל "בזמן הזה", בימינו אלו, במקום זה ובזמן זה.

ולכן, הקורא את המגילה וחושב שזהו ענין שאירע "למפרע" —

(132) ראה שיחת פורים דאשתקד סי"ט (תו"מ חמ"ו ע'... וש"נ).
 (133) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט)
 בהוספות ס"ק. וש"נ.
 (134) מגילה רפ"ב.
 (135) ראה תפא"י שם.
 (136) ברכות כה, ב. וש"נ.
 (137) אסתר ט, יח"כב.

"לא יצא", כיון שלא יתכן שיהי' שמח באמיתיות בשמחה גדולה ככל פרטי הענינים הקשורים עם שמחה.

כ. ולכאורה אינו מובן:

כאשר הקב"ה הצליח אותנו לצאת ממעמד ומצב של גזירות כאלו, כך, שנמצאים במעמד ומצב שאין ח"ו גזירות כפי שהיו אז, ובכלל אין גזירות קשות — כיצד יכולה להיות שמחה גדולה, הקשורה עם הפיכת מעמד ומצב בלתי רצוי?!

ומזה מובן, שהן אמת שנמצאים אמנם במעמד ומצב שכבר מזמן תלו את המן (וכן בנוגע להמן שהי' בדורנו לפני כמה שנים), וכבר בטלה הגזירה, אבל אעפ"כ, מצד רוחניות הענינים, יש מקום לענין של סכנה כו', ויש צורך לעמוד בזה ולבטל זאת, ועי"ז לחזור ולהרגיש — "איבער לעבן" — את ההצלה מהגזירה.

כא. והענין בזה:

הגזירה שהיתה אז — לא באה בגלל שאחשוש מינה את המן לשר גדול, והמן הי' צורך היהודים, ולכן רצה לנצל את מעמדו ומצבו כדי לגזור גזירה זו, אלא, כדברי הגמרא¹³⁸: "מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כלי' כו'" — מפני שהי' אצלם ענין של חטא, ורק בגלל זה היתה האפשרות לכך שגזירת המן תקבל את החותם של טבעת המלך, ככל הפרטים המסופרים במגילה.

וענין זה (שהגזירה באה לא בגלל גדולת המן, אלא בגלל הנהגת בני' באופן מסויים המסופר בדברי חז"ל) מוכח מאופן ביטול הגזירה¹³⁹: אסתר אמרה למרדכי: "לך כנוס את כל היהודים וצומו עלי גו' שלשת ימים לילה ויום וגם אני ונערותי אצום כן"¹⁴⁰, ועי"ז ניתנה לאסתר האפשרות לבטל את הגזירה.

והרי ענין זה הוא היפך הטבע¹⁴¹:

בשעה שאסתר היתה צריכה ללכת אל אחשוורוש ולפעול אצלו היפך הגזירה, היתה צריכה להיות בכל הפאר וההדר, כדי שתשא חן וחסד לפניו. ובפרט לפי דברי' של אסתר "ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלושים יום"¹⁴², כך, שאם לא יהי' ענין של נשיאת חן והושטת

141 ראה גם לקו"ש חל"א ע' 175 (משיחה זו).
142 שם, יא.

138 מגילה יב, א.
139 ראה גם
140 אסתר ד, טז.

שרביט הזהב, הנה לא זו בלבד שלא תבטל את הגזירה, אלא אדרבה: "אחת דתו להמית"¹⁴².

ומה עשתה אסתר בפועל? — צמה שלשה ימים, ומובן, שאפילו כשמדובר אודות אשה יפה בתכלית, הרי צום של שלשה ימים, משמעותו, לעשות כל מה שיכולים בדרך הטבע כדי שלא לישא חן בעיני אחשוורוש!...

ועכצ"ל, שאסתר היתה סבורה שביטול הגזירה תלוי בענין הצום, ואף שזהו היפך דרך הטבע — הרי גם הגזירה לא היתה בדרך הטבע, ובמילא, גם ביטול הגזירה אינו בדרך הטבע.

ועד"ז בכל דור ודור ש"עומדים עלינו לכלותינו" אלא ש"הקב"ה מצילנו מידם" — שההצלה היא עי"ז שנוהרים מהחטא שגרם אז את גזירת המן.

ומזה מובן, שאם רק יש אפשרות שגם עתה יחטאו באותו עוון כמו אז, ובמילא יעמדו עוה"פ בסכנה כפי שהי' אז — הנה כאשר מתבוננים שצריך להלחם נגד סיבת הגזירה ולמנוע אותה כדי שלא יוכל להיות המסובב, ומנצחים במלחמה ומבטלים את הסיבה, ובדרך ממילא בטל המסובב, אזי יכולים לדרוש שיהיו שמחים בשמחה גדולה.

כב. ובכן, אחד הטעמים שנאמרו בגמרא¹³⁸ על השאלה "מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כלי", הוא — "מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע", כמסופר בהתחלת המגילה שאחשוורוש ערך סעודה גדולה, והזמין את "כל העם הנמצאים בשושן", ובנ"י השתתפו ונהנו מסעודתו של אותו רשע, ובגלל זה באה אח"כ גזירת המן.

ובהקדים¹⁴³ — שבמדרש¹⁴⁴ מצינו שבאותה סעודה אכלו מאכלים שאינם כשרים. אבל, בלשון הגמרא הנ"ל לא נזכר כלל מה אכלו באותה סעודה; נאמר רק ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע".

וע"פ הכלל בנגלה ש"אפושי מחלוקת לא מפשינן"¹⁴⁵, כך, שבכל מקום שאפשר משתדלים לומר שאין מחלוקת, אלא כולם בדעה אחת — הנה כאשר מצינו במדרש שבסעודת אחשוורוש אכלו מאכלים שאינם כשרים, ומצינו בגמרא שהחטא הי' בכך ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע" — הרי מוטב לומר שאין מחלוקת בדבר, ושניהם אמת, אלא, שהגמרא

143) התוכן דהבא לקמן — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (בשילוב עם שיחת פורים תשכ"ב), ונדפס בלקו"ש הנ"ל ע' 170 ואילך.
144) שהש"ר פ"ז, ח. תנחומא (באבער) ס"פ בהר. יל"ש אסתר רמז אלף מח, ממדרש אבא גוריון (א, ה).
145) נסמן בלקו"ש ח"י"ח ס"ע 408.

מבארת את הסיבה ש"נתחייבו . . כלי" — "מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע":

אכילת מאכלים שאינם כשרים, נבלות וטרפות — הרי זה בודאי עבירה חמורה ("אָ געוואָלדיקע און אַ מורא'דיקע"), וצריכים לשוב בתשובה וכו', אבל אעפ"כ, לא מגיע עבור זה עונש חמור כ"כ — "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים"¹⁴⁶, ובפרט בנוגע ל"טף", שלא היו שייכים לכל העניין!

ועד"ז בנוגע לשתי' — שהרי ענין עיקרי בסעודה הי' שתיית יין, כמפורש במגילה¹⁴⁷: "ויין מלכות רב . . והשתי' כדת" — שלפי דברי המדרש שהמאכלים לא היו כשרים, הרי גם היין לא הי' כשר, אלא יין נסך, שזהו ענין של עבודה זרה¹⁴⁸ רח"ל, שעל זה יש חיוב "יהרג ואל יעבור"¹⁴⁹, כך, שאין אפילו תירוץ של אונס. ואעפ"כ, לא בגלל זה נגזרה גזירה על כל עם ישראל, אפילו על הטף!

הסיבה לכך ש"נתחייבו . . כלי" היא — "מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע", וכפי שנתבאר פעם בארוכה¹⁵⁰, שהחטא והעון התבטא בכך שיהודי נהנה מהעובדה שמזמינים אותו לסעודה של רשע, והיינו, שלא זו בלבד שהוא משתתף בסעודה — שיכול לתרוץ זאת בכך שזהו בעל־כרחו, כיון שמכריחים אותו להשתתף בסעודה, ואין לו ברירה וכו' וכו', אלא הוא נהנה מסעודתו של אותו רשע — לאו דוקא נבלות וטרפות, אלא אפילו מאכל כשר, "כרצון איש ואיש"¹³⁸, אבל החסרון הוא בהתפיסת־מקום והחשיבות של "אותו רשע" בדעתו של היהודי, שלכן נהנה מהשתתפות בסעודתו!

כלומר: הוא שוכח ש"אתה בחרתנו מכל העמים"¹⁵¹, ושהגדלות של יהודי היא בכך שהתורה היא "חיינו ואורך ימינו"⁷³, ולכן "בנים אתם לה' אלקיכם"¹⁵²; וממה הוא נהנה — מהעובדה שישנו "רשע" (והוא — היהודי — יודע אודות רשעותו, ככל הסיפורים אודותיו¹⁵³ — שהפסיק את בנין ביהמ"ק, לבש את בגדי הכהן גדול, והשתמש עם כלי המקדש כו') שמזמין אותו לסעודתו, ומושיב אותו בא' משלשת המדורים: "בחצר

(תו"מ חל"ג ע' 226 ואילך). וראה גם שיחת פורים תשכ"ד סי"ב (תו"מ חל"ט ע' 144).

146) אסתר ג, יג.

147) שם א, ז"ח.

148) ראה אנציק' תלמודית (כרך כד) ערך וש"נ.

151) נוסח תפלת יו"ט.

יין נסך בתחלתו (ע' רפג ואילך). וש"נ.

152) פ' ראה יד, א.

149) סנהדרין עד, א.

153) מגילה יא, א ואילך.

150) שיחת פורים תשכ"ב סנ"ט ואילך.

גנת ביתן" 154 (כמסופר במדרש¹³⁸), והיינו, שנאבדה אצלו כל החשיבות של הקב"ה, תורה ומצוות, והחשיבות של בני"; ומה תופס מקום אצלו — מציאותו של "אותו רשע"!

ובכן: כאשר יהודי אומר שהקשר שלו עם הקב"ה אינו תופס מקום אצלו, והיותו בן אברהם יצחק ויעקב גם אינו תופס מקום אצלו, וגם ההנהגה ע"פ תומ"צ אינה חשובה אצלו,

— ועד כדי כך, שמתפלא על כך שאחשוורוש מזמין יהודי לסעודתו, שבודאי אין זה בגלל שהוא בן אברהם יצחק ויעקב, או בגלל ש"בנים אתם לה' אלקיכם" [שהרי אם זו היתה סיבת ההזמנה לסעודה, אזי לא היו נענשים על זה, כיון שאין זו סעודה של "רשע"], בידעו, שאצל אחשוורוש אין זה דבר חשוב —

ולעומת זאת, מה תופס אצלו מקום וגורם לו הנאה — מציאותו של אחשוורוש, "אותו רשע", שהוא חשוב אצלו, ואילו הצדיק, צדיקו של עולם זה הקב"ה¹⁵⁵, להבדיל, אינו תופס מקום אצלו — הנה במעמד ומצב כזה אין לו זכות קיום!

וטעם הדבר:

כיון ש"אתם המעט מכל העמים"²², וכל העמים שונאים את בני, "כבשה (אחת) העומדת בין שבעים זאבים"⁶⁶ — הרי הקיום של בני אינו אלא בגלל שזהו ענין שלמעלה מדרך הטבע.

אך כאשר יהודי סבור שאחשוורוש הוא בעה"ב שמושל עליו, להיותו זה שהפסיק את בנין ביהמ"ק, ולובש בגדי כהונה גדולה, ונוטל את הכלים שהשתמשו בהם בקודש, ואינו מניח ללמוד תורה ולקיים מצוות, וזהו התוקף של העולם — אזי אומרים לו: לפי אופן עמידת העולם — אין לך נתינת מקום, כיון ש"בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו"!... ואין זה ענין של "גזירה", אלא ע"פ טבע אין ליהודי זכות קיום, רחמנא ליצלן.

ועפ"ז מובן שאין צורך בתוספת ביאור בנוגע לקשר שבין העובדה ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע" עם הגזירה "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים" (גם הטף שאינם אשמים כלל, שהרי לא הוזמנו לסעודה), באופן של "מדה כנגד מדה"¹⁵⁶ — כי, כאשר יהודי משפיל את עצמו תחת הנהגת הטבע באופן שהטבע מושל עליו

154) אסתר א, ה. (156) סנהדרין ז, סע"א. וראה מגילה יב,

155) ב"ר פמ"ט, ט. הובא בפרש"י עה"ת ב. וש"נ.

וירא יח, כח. ועוד.

(לפי שמעמיד את "אותו רשע" בתור מנהיג העולם, ואילו את מלכו של עולם, להבדיל, מניח בשפל המצב רח"ל), אזי נשארת הנהגת העולם ע"פ טבע, וכיון שעכשיו נמצא עוה"ז במעמד ומצב שהקליפות והרשעים גוברים בו¹⁵⁷, אזי לא יכול עם ישראל להשאר בקיומו, כי, להיותו "מפוזר ומפורד בין העמים", ו"את דתי המלך אינם עושים", אזי "למלך אינו שוה להניחם"¹⁶⁰, שאין לזה מקום בהנהגת המלוכה, כך, שכתוצאה מזה ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע" (שזה הי' החטא של ישראל באותו הדור), "נתחייבו שונאיהן של ישראל כו", היפך החיים.

כג. וענין זה נוגע גם עתה, כאשר "אכתי עבדי אחשוורוש אנן"²⁰: יהודי צריך להתייגע ולפעול על עצמו, שגם כאשר נמצא בעולם, ומתעסק עם עניני העולם ועניני הטבע — בידעו, שע"פ תורה, כדי להשתכר לפרנסתו יש צורך בעשי' בדרך הטבע, כמ"ש⁵⁰ "וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה"; הוא צריך אמנם להתפלל להקב"ה שיהי' "מברך השנים", וכל שאר עניני בקשת צרכיו, אבל, ביחד עם זה יש צורך בעשי' בדרך הטבע — יזהר וידע שאין לו עסק עם "סעודתו של אותו רשע". האכילה שלו היא — מסעודתו של רבונו של עולם, "הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים"¹⁵⁸, אלא, שהרצון של רבש"ע הוא שיעשה מה שעושה בדרך הטבע כדי להשתכר הממון הדרוש לו עבור הוצאותיו והוצאות בני ביתו, וכדי להשתכר ממון, צריך להתנהג כדרך התגרין; הוא חייב אמנם להזהר מהשגת גבול, ולהזהר מהפקעת שערים, משקר, גניבה וגזילה, אפילו לא אבק גניבה וגזילה, אבל הוא צריך לעסוק במשא ומתן ומסחר בדרך הטבע — שכך הוא ע"פ תורה, כדברי הספרי⁵⁰: "יכול יהא יושב ובטל, ת"ל בכל אשר תעשה"¹⁵⁹; ואעפ"כ, בשעת מעשה צריך לידע שהוא עושה אמנם בדרך הטבע, אבל את הסעודה הוא מקבל מ"הזן את העולם כולו בטובו כו", ומי הוא — "אלקינו מלך העולם", ואז יש הצלחה לעשי' הטבעית בדרך הטבע.

כד. וזהו גם הביאור בדברי הגמרא¹⁶⁰ "אמונת זה סדר זרעים", ואיתא בתוס' (בביאור השייכות ד"אמונת" ל"זרעים") "מפרש בירושלמי¹⁶¹ שמאמין בחי עולמים וזרע" — דלכאורה אינו מובן¹⁶²: מהי ההוספה

(157) תניא פ"ו. פכ"ד.
 (158) נוסח ברכה הא' דברהמ"ז.
 (159) וראה מכילתא — הובאה בדרשות ר' יהושע אבן שועב פ' וישב, ובס' מנחה בלולה. מכילתא דרשב"י יתרו כ, ט.
 (160) שבת לא, א.
 (161) במהר"ץ חיות (אמרי בינה ס"ב) — שבירושלמי לפנינו ליתא.
 (162) ראה גם "רשימות" חוברת סח. וש"נ.

שבדברי הירושלמי — שהסיבה לכך שיהודי "זורע" היא בגלל ש"מאמין בחי עולמים!"

העובדה שרואה מסביבו מאה מליון אינם־יהודים שזורעים ללא אמונה בחי עולמים ואעפ"כ יש אצלם צמיחה — אינה שייכת ליהודי, כי, "מאותות השמים אל תחתו"¹⁶³, וכשם שאין ליהודי להתיירא מ"אותות השמים", "חוקות שמים וארץ"¹⁶⁴, כשהם נגדו, כמו"כ אין לו לתלות תקוה בחוקות הטבע, כשהם לטובתו.

בשעה שיהודי מקבל ברכתו של הקב"ה ע"י תפלתו, לימוד התורה וקיום המצוות, אזי צריך לעשות את ה"כלי", שזוהי העשי' בדרך הטבע. וזהו החילוק בין יהודי לאינו־יהודי — שאינו־יהודי הוא תחת חוקי הטבע, ואילו יהודי הוא למעלה מחוקי הטבע, אלא שהקב"ה רצה שילבישו זאת בלבושי הטבע.

כה. ובהתאם לכך, מצינו גם בהנהגת אסתר המלכה שני ההפכים: בתחילה צמה אסתר שלשת ימים לילה ויום — "גם אני ונערותי אצום כן", ומסתמא היתה נראית כפי שנראים לאחרי צום של ג' מעת־לעת בבת אחת... אבל אסתר לא הסתפקה בצום בלבד, אלא ידעה שהיא צריכה גם לעשות משהו בדרך הטבע — לילך לדבר עם אחשוורוש.

אסתר לא הלכה לדבר עם אחשוורוש לפני הצום, בידעה שבאופן כזה לא תפעל מאומה, כיון ש"אני לא נקראתי לבוא אל המלך"; אבל לאיך גיסא, לא הסתפקה בצום בלבד, אלא הלכה גם לדבר עם אחשוורוש, בגלל שמוכרחת להיות גם עשי' בדרך הטבע — "וברכך גו' בכל אשר תעשה".

והענין בזה — שההתעסקות בדרך הטבע היא רק עשיית "כלי" לקבלת ברכתו של הקב"ה.

וכידוע המשל בזה — מאדם שמכין כיס גדול שיוכל ליתן בו סכום גדול של כסף, הרי בודאי לא זו הדרך להשיג את הכסף!...

כאשר האדם מרויח את הכסף במקום שבו נמצא הכסף, אלא שלאח"ז רוצה להביא את הכסף לרשותו, אזי זקוק הוא לכיס גדול שבו יוכל ליתן את הכסף. ובנדו"ד, כיון ש"לי הכסף ולי הזהב נאום הוי' צבאות"¹⁶⁵, הנה לכל לראש צריך לפעול על הקב"ה — ע"י תפלתו,

(163) ירמ' יר"ד, ב. וראה סוכה כט, א.

(165) חגי ב, ח.

(164) שם לג, כה.

לימוד התורה וקיום המצוות — שיעביר לחשבוננו סכום גדול, ולאח"ז אומר לו הקב"ה: עליך להמשיך ולהוריד זאת לעוה"ז הגשמי למטה מעשרה טפחים, ולכן עליך לעשות כלי בדרך הטבע — "בכל אשר תעשה" — כיס גדול שבו תכניס את הכסף והזהב;

אבל אין מקום "להסתכסך" עם הקב"ה: לא להתפלל אליו, לא ללמוד תורה ולא לקיים מצוות, אלא רק לעשות כיס גדול — שהרי אז, לא יהי' לו מה להכניס בפנים!... אלא אם כן יתן לו הקב"ה בינתיים על החשבון — להיותו "ארך אפים"¹⁶⁶, "מאריך אף"¹⁶⁷ — על יסוד התקוה שסוכ"ס "לא ידח ממנו נדח"¹⁶⁸, והוא יתפוס את האמת, שאין זה באופן ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"⁸⁷, אלא שמקבל זאת מהקב"ה.

כו. וזהו תוכן הענין דקריאת המגילה — כפי שנוגע ושייך לא רק "בימים ההם", אלא גם "בזמן הזה":

ובהקדמה — שבכל זמן בשנה יש עבודה מיוחדת לזמן זה: בחג השבועות, "זמן מתן תורתנו", צריך לחיות מחדש את הענין דמתן-תורה; ובחג הסוכות — "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל גו"¹⁶⁹. ועד"ז בנוגע לימי הפורים, שאודותם מבטיח הקב"ה ש"זכרם לא יסוף מזרעם"⁶⁸.

ובכן, ענינה של קריאת המגילה והכוונה הפנימית שבה — לידע ולזכור, שאע"פ ש"עבדי אחשוורוש אנן", ויש לנו עסק עם "מושל בכיפה"²³ כמו אחשוורוש שמלך על "שבע ועשרים ומאה מדינה"¹⁷⁰, והוא מעניק כבוד ומזמין יהודי לסעודה, הנה בשעת מעשה, בלכתו לסעודה, עליו לדעת, שלא אחשוורוש הוא המושל עליו, ולא אחשוורוש הוא המושל על קכ"ז מדינות בכל הקשור לעניני בני", אלא בו הדבר תלוי: אם הוא נהנה מסעודתו של רבש"ע — יכול להסב אל השולחן, אבל אם הוא מחשיב זאת ל"סעודתו של אותו רשע" — אסור לו להסב אל השולחן.

ועד"ז בנוגע להתעסקות בעניני העולם, כיון שנמצאים במדינה שבה צריך להיות הענין ד"בכל אשר תעשה" באופן של מנהג התגרין, אלא שעושה זאת כרצונו של הקב"ה, תוך כדי זהירות מהשגת גבול, שקר, גניבה וגזילה, ככל פרטי הענינים שנתבארו בשו"ע חושן משפט, בדיני משא ומתן, ואז מצליח בכל עשיותיו בדרך הטבע — שההנאה

ספ"ט. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג.

(166) תשא לד, ו.

(169) אמור כג, מג.

(167) במדב"ר ספ"ט"ז.

(170) אסתר א, א.

(168) ע"פ שמואל"ב יד, יד. וראה תניא

שלו צריכה להיות (לא "מסעודתו של אותו רשע", אלא) מזה שהוא סמוך על שולחן אביו שבשמים, אלא שאביו שבשמים, שהוא מלכו של עולם, רצה, שיעשה כלי בדרך הטבע שבו יומשך הכסף והזהב של הקב"ה ("לי הכסף ולי הזהב") למטה מעשרה טפחים.

ואין זה ענין ששייך רק לצדיקים גדולים, אלא ענין ששייך לכל מי שעושה חשבון ע"פ חכמת הכלכלה, ומחשב את כל הקשיים שיהודי פוגש בהם, והקושי העיקרי, שבכל מקום שפונה רואה ש"חסד לאומים חטאת"¹⁷¹, ו"בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו", כך, שע"פ חכמת הכלכלה לא יכול להיות לו קיום, רחמנא ליצלן, והקיום שלו אינו אלא עי"ז ש"הקב"ה מצילנו מידם", ולכן, כאשר מחזק את ההתקשרות עם הקב"ה, וכנ"ל (ס"ט) ש"מתוך כך זוכרהו", והיינו, שאע"פ שנמצא בגלות, הרי זה באופן ש"עמו אנכי בצרה"⁵⁹, "גלו לאדום שכינה עמהם"⁵⁸ — אזי נמצא בסעודה של הקב"ה, ואז יכול ליהנות מזה.

כז. ועפ"ז מובן, שהאפשרות לסכנה שהיתה אז — ישנה בכל מקום ובכל זמן,

ואדרבה: כאשר הקב"ה מברך ומצליח שיהי' מעמד ומצב של עושר גדול, "החיל הזה" — אזי יש נתינת מקום יותר להכשל ולחשוב ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"⁸⁷, וכאשר מתחיל לחשוב אודות כחו ועוצם ידו, ומשוה זאת לכחו ועוצם ידו של "אותו רשע", ורואה שכחו ועוצם ידו גדול יותר — אזי יכול ליהנות מהעובדה ש"אותו רשע" (שכחו ועוצם ידו גדול יותר) מזמין אותו ל"סעודה".

ולכן, בכל דור ובכל אחד מישראל, צריכה להיות הזהירות מענין זה — עכ"פ בדקות דדקות:

היצה"ר מתחיל עם "קלות" ומזה בא ל"חמורות", כנ"ל (סי"ח) מדברי הגמרא (במסכת שבת⁷⁶) "כך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה", ובלשון הכתוב¹⁷² — שמ"חבלי השוא" באים ל"עבותות העגלה", והיינו, שלא יתכן שלפתע פתאום יוצרו "חבלים עבים", אלא בהכרח שתהי' ההתחלה מ"חוט דק".

ובנדו"ד: לא יתכן שלפתע פתאום נופלים למעמד ומצב שלמרות שרואים את הנהגתו של "אותו רשע", שהפסיק את בנין ביהמ"ק ולבש בגדי כהונה כו', ואעפ"כ נהנים מסעודתו; אלא תחילה ישנו ענין של

(171) משלי יד, לד. וראה ב"ב יו"ד, ב. (172) ישעי' ה, יח. וראה סוכה נב, א.

"חבלי השוא", ומזה יכולים לבוא אח"כ למעמד ומצב ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע".

ועד"ז בנוגע לזהירות שלא לחשוב ש"אותו רשע" מנהל את העולם, אלא לדעת שהקב"ה הוא מנהיגו של עולם — שבודאי לא יתחיל לפתע פתאום לחשוב כך, אלא ענין זה מתחיל לאט לאט; תחילה ישנו חטא זה בדקות, ולאחרי כן הרי זה נעשה בגסות יותר ובמדריגה תחתונה יותר, ועד שבא למעמד ומצב ש"אומר לו עבוד עבודה זרה".

כח. וכאן בא הענין הכאוב — שמנהלים את הויכוחים הידועים, שקוראים להם בשם דו־שיח ("דייאָלאָג'ס"), עם אינם־יהודים, "גלחים"¹⁷³.

ובהקדמה — שלכאורה יש להדגיש לכל לראש שזהו ענין שיש בו איסור על עבודה זרה, כפי שפוסק הרמב"ם בהל' ע"ז¹⁷⁴ ש"צונו הקב"ה שלא לקרות באותן הספרים (שחברו עובדי כוכבים בעבודתה) .. שנאמר¹⁷⁵ אל תפנו אל האלילים" [מלבד הסנהדרין, שכיון שהיו צריכים לדון את אלו שחשודים בחטא ע"ז, היו צריכים לידע גם ענינים אלו¹⁷⁶], וא"כ, כשיוצאים עם איסור נגד "דייאָלאָג'ס", ה' כל רב צריך לומר לכל לראש שזהו ענין האסור מן התורה.

אבל, כנהוג בארצות־הברית, אוהבים דבר־חידוש דוקא, וכשרוצים להמציא חידוש, אזי ההנהגה היא — כפי שמצינו בנוגע לממוכן — ש"קופץ בראש"¹⁷⁷:

מי הם אלו שהולכים לנהל "דייאָלאָג'ס", ולספר לגוים אודות גדלות ועמקות התורה, ש"היא חכמתכם ובינתכם גו"³¹ — דוקא אלו שאינם אווזים מתורת משה, ואינם מתנהגים ע"פ שו"ע! ...

והרי זה דבר בלתי מובן — מה להם ול"דייאָלאָג"?! מי שאינו אווז מהתורה — אין לו בכלל מה ללכת לויכוח, לבוא ולספר לגוי אודות התורה; עליו להניח ליהודי שמתנהג ע"פ תורה לדבר עם הגוי.

ויתירה מזה: בנוגע לויכוח עצמו — שלפעמים יודע ה"גלח" מ"ש ברמב"ם יותר ממנו! ...

בין אלו שהשתתפו בוויכוחים עד עתה, הנה בעוונותינו הרבים, ישנם כאלו שעיקר ידיעתם היא בנצרות, ואילו בנוגע ליהדות — לידע

(173) ראה גם תו"מ חמ"ג ע' ... ואילך. (174) קדושים יט, ד.
 (175) [אחש"פ כ"ה סל"ג] (176) רמב"ם הל' סנהדרין רפ"ב.
 (174) פ"ב ה"ב. (177) מגילה יב, ב. אסת"ר פ"ד, ו.

לכל-הפחות מה שכתוב ב"קיצור שלחן ערוך" (אפילו לא בשלחן-ערוך עצמו) — יודע ה"גלח" יותר טוב ממנו!

הוא לא למד בישיבה, ובודאי לא עשה לילות כימים כדי ללמוד שעות נוספות ולידע דבריו של "ראשון" או "אחרון", ראשון בראשונים ואחרון באחרונים — עבור ענינים אלו לא הי' לו פנאי, כיון שהי' עסוק בענינים אחרים: בתחילה הי' ב"פאָבליק-סקול", ואח"כ הוצרך לילך ל"היי-סקול", ואח"כ ל"קאָלעדזש", וב"קאָלעדזש" גופא היו לו שתי עבודות: לכל לראש הוצרך להצטרף לקבוצת כדור — רגל אמריקאית ("פוט-באָל טים") כדי להיות ספורטאי ("אַטלעט") טוב, ונוסף לכך הוצרך ללמוד איזו אומנות ("אַרט") כדי להשיג איזה תואר ("דיגרי"), ורק לאחריו כל זה, בשעה שאינה לא יום ולא לילה, למד משהו כדי שיהי' לו איזה מושג בעניני יהדות.

ובמילא, יתכן שאינו יודע כלל אודות דברי הרמב"ם הנ"ל, כך, שהוא שוגג בדבר. אבל, סוכ"ס יראה לו מישהו — מאלו שיודעים זאת — שע"פ הרמב"ם הרי זה איסור כפשוטו!

אך ישנו ענין נוסף בזה:

הוא טוען שחיים אנו בעולם מודרני, ובניגוד לרמב"ם שהי' מארצות המזרח, הרי אנו "אשכנזים", וחיים ב"מאה העשרים", ויש לנו כבר מטוס סילון ("דזשעט"), ו"פצצת אטום", וכל ה"דברים הטובים" ש"בוניס" את העולם, ובמילא, אי אפשר להתחשב עם יהודים שחיו במקום כלשהו ("כיוויס וואו") בארצות המזרח.

ובמילא — טוען הוא — אם רוצים לשלול את ענין הוויכוחים, צריך למצוא איזו הסברה אחרת.

ובכן, המדובר עתה הוא — לא על עצם האיסור דע"ז, אלא על השייכות לענין ד"נהגו מסעודתו של אותו רשע", כדלקמן.

כט. אלו שהשתתפו עד עתה ב"דייאָלאָג'ס", הנה אצל רובם — כל ההנאה היא מעצם העובדה שהגוי מזמין אותו ומציג אותו כ"בא-כח" של יהודים, ושואל אצלו שאלות בנוגע למהותה של תורת ישראל, וכיון שהגוי הוא "גלח", ובפרט אם הוא "בישוף", ועאכו"כ אם יש לו קשר עם זה שיושב ברומא, הרי "מי ידמה לו ומי ישוה לו ומי יערוך לו", ובפרט שלאחרי כן יתפרסם הדבר ב"כותרת ראשית" ("העד לייך"), ועוד עם "תמונה" שבה רואים שהוא מניח את ידו על כתפו של ה"גלח" (ברשותו של ה"גלח"...!) — "נהנה מסעודתו של אותו גלח"!...

הגעו עצמכם מה מתרחש כאן:

הוא יודע בעצמו ש"אתם המעט מכל העמים" כפשוטו, ו"מפורד ומפורד בין העמים", והוא יודע מה הם ידיעותיו בעניני יהדות... וראה זה פלא: הבישוף הסכים להצטלם ביחד עם היהודי, ונתן לו רשיון להניח את ידו על כתפו!...

וכל זה — למרות שלאחרי כן, כשבא לביתו, ומדפדף לאחור לראות מה אירע עם הבישוף לפני מאות שנה, רואה, שהוא זה שהרג רחמנא ליצלן את הסבא שלו... אמנם לא הוא בעצמו, אלא הסבא או האבא של בישוף זה — את הסבא או האבא שלו, אבל הוא יודע שזהו "אותו רשע", שכן, ע"פ חכמת הרפואה, עוברת בירושה (הן אהבת יעקב ליעקב והן) שנאת עשו ליעקב, אם באופן כזה או באופן אחר.

— נמצאים אמנם בגלות, וישנו הענין ד"אל תתגרה בגוי קטן"¹⁷⁸, ועאכו"כ בגוי גדול, אבל, אין הכוונה להתגרות כו', כי אם, שלא להתעסק עמו כלל (ואדרבה: התרפסות זו היא ה"התגרות" שמרבה את השנאה והפירוד).

רצונך לדבר אודות ענין הצדקה — לבריאות; אבל היתכן שהנך "נהנה מסעודתו של אותו רשע", ומשליט אותו עליך, שהגדלות שלך מתבטאת בכך שהגוי חושב שהנך "ראבאי" ומנהיג רוחני בישראל, והנך מקבל ממנו את הכבוד, שהוא מרשה לך להמתין בחדר הכניסה ("אנטי-טשעמבער"), וכשהוא יעבור, יחליט אם להסתכל עליך או לא, ואם הוא יסתכל עליך, וגם יושיט לך את טבעתו ("פינגערל") ואתה בעצמך תנשק אותה — אזי "עולמך תראה בחיך"... זהו ה"גן עדן" וה"עולם הבא" שלך — בחדר הכניסה של ה"גלח"...

ל. ובזה מתבטאת עיקר הצרה ועיקר העבירה:

לא מדובר כאן אודות הלאו ד"אל תפנו אל האלילים"; זהו אמנם לאו בנוגע לג' העבירות שבהם ישנו החיוב דיהרג ואל יעבור, אבל זוהי עבירה אחת;

וכמו"כ לא מדובר כאן אודות הצרה, שאלו הנוטלים חלק בוויכוחים אין להם שום מושג בעניני תורה ויהדות, ויודעים רק אודות נצרות, ה"ברית החדשה" — וכי מהיכן תהי' לו ידיעה בעניני תורה ויהדות, בה בשעה שיודעים מי הוא ("הו איז הוי"), ממה שנדפס ב"ביוגרפיא" שלו, שבה צוינו דברי ימי חייו בכל הפרטים (כיון שהוא

(178) ראה פסחים קיג, א.

בעצמו השתדל שלא יחסירו שום פרט בדבר...), ושם רואים כמה שעות הקדיש במשך כל ימי חייו ללימוד תורת ישראל, וכמה זמן בחייו הי' עסוק בשאר ענינים;

וכמו"כ לא מדובר כאן אודות החוצפה שבדבר:

רופא, שיבוא ויאמר שהוא מייצג את כל ה"קאָלעדזש", ורצונו לערוך ניתוח על אדם חי — לא יעשה זאת אלא לאחרי כו"כ שנים שהתעסק בכך והצליח; ואילו כשבא מישוהו בתור בא-כח של קבוצה שלימה, בה בשעה שיודע בעצמו כמה דקות ושעות הקדיש ללימוד ענין זה, כבנדר"ד, שמעיו להציג את עצמו בתור בא-כח הרוחניות של עם ישראל, ולאחרי ה"הכנה" שיש לו, יסביר "לעיני העמים" במה מתבטאת "חכמתכם ובינתכם" — הרי זו חוצפה שאין כמוה.

והרי זה דבר פלא: רואים בפועל, שככל שתגדל ה"עם-הארצות", יגדל יותר החלק שנוטל ב"דייאָלאָג'ס". מי שיודע ללמוד קצת — משתתף פחות ב"דייאָלאָג'ס", ואם אינו יודע ללמוד מאומה — אזי ה"רעקאָרד" שלו בהשתתפות ב"דייאָלאָג'ס" הוא במדה המקסימלית! ועד"ז בנוגע ליראת-שמים: ככל שממעט ליישם את השלחן-ערוך בחייו ובקהילתו — מרבה להגן על השלחן-ערוך בפני עמי הארץ!

אלא מאי, השאלה היא: היתכן שהגוי אינו משיב זאת? — הנה רואים כאן שמצד הגויים מתחיל כבר הסירוב להשתתף ב"דייאָלאָג'ס", אבל, כיון שזוהי מדינה שיש בה הרבה אפשרויות, הנה כאשר זורקים אותו מהדלת, חוזר וזוחל דרך החלון!... — גם אם הי' עושה זאת בתור איש פרטי, אבוי לו, ועאכו"כ כשעושה זאת בתור בא-כח של קהילה או קבוצה של עשרה מישראל; מי נתן לך רשות לשים את עצמך, ועשרה מישראל, למרמס תחת כפות רגליו של פלוני בן פלוני?!...

אמנם, ענין הנ"ל שייך למדות בני אדם; ומה גם שיש שקוראים זאת בשם "חוצפה", ויש שיקראו זאת בשם "ברייטקייט"... הוא לא מתפעל מדברים קטנוניים ("קלייניקייטן"), וגם אם ירננו עליו ויבזו אותו — אינו מתפעל, כיון שאין הדברים "מגיעים" אליו, הוא עומד מלמעלה מכל זה;

ואילו המדובר כאן הוא — אודות כללות הגישה של ההנאה מ"אותו רשע", שמהווה בזיון של כל ענין האמונה, שמראים לגוי, שהכח והחוזק והאמונה הם בקצה השני רחמנא ליצלן.

לא. וגם בענין זה זקוקים אנו לאותו יהודי מארצות המזרח:

הרמב"ם פוסק בהלכות תשובה¹⁷⁹: "אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה.. אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו, כך הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו.. ואלו העונות קשים מאותן שיש בהן מעשה, שבזמן שאדם נשקע באלו, קשה הוא לפרוש מהם".

ובנדוד — מדובר אודות ענין של "דעות":

הוא הכניס לעצמו לראש שעליו לשאת-חן בעיני הגוים, כיון שהם הרוב, ואילו הוא המיעוט. וכדי לשאת-חן בעיניהם — צריך לרדוף אחריהם, וללמוד מה שהם לומדים, ובמילא אין לו פנאי (שהרי לא נותנים לאדם זמן מיותר...) ללמוד מה שצריך ללמוד, ובפשטות — מה שצריך ללמוד כדי לדעת כיצד להתנהג כיהודי, ועדיין לא מדובר אודות מי שרוצה להיות "מנהיג רוחני"...

וזהו גם סיבת הנאתו מ"אותו רשע" — שכאשר מסתכלים עליו, רואים שפניו מחייכות וניכר עליו שהוא מאושר!

ולאידך גיסא: מי הוא זה שניכר עליו שהוא "מנהיג רוחני" — הרי זה ה"גלח", שלבוש בבגד ארוך, עם "יאַרמולקע", ומלפניו תלוי ה"צלם"; ואילו כשמסתכלים על הבא-כח וה"מנהיג רוחני" מהצד היהודי — לא רואים "צלם אלקים": לבוש קצר, לא זקן ולא פאות, לא "יאַרמולקע", ולא כלום. ואם צריך לאחוז משהו בידו — הנה ה"גלח" אוהז את ה"ברית החדשה", ואילו הוא אוהז את הספר שהוכרו כ"רב מכר" ("בעסט-סעלער"), שאודותיו דיבר בדרשת השבת בבית-הכנסת, כדי להראות ל"גלח" שאינו "בטלן"...

ובאופן כזה הוא גם סגנון הדיבור, באמרו לכל לראש: אצלכם אמת, וגם אצלנו — להבדיל — אמת, וצריכים להשוות ולבחון כמה אחוזים כאן וכמה אחוזים כאן... וזאת, בידעו שה"גלח" סבור שהיפך מזה, ובידעו מה שהתורה אומרת: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"¹⁸⁰, ואילו כאשר אומרים שיתכן שבשבילי ישנו אחד, ובשביל השני ישנו שני — הרי זה "עבודה זרה" כפשוטה, "היפך" "שמע ישראל"!

לב. ובענין זה יש ללמוד מהנהגת מרדכי — כאמור לעיל (סכ"ו) שכל זמן מעורר על ענינים שקרו באותו הזמן, כמו בחג הסוכות ע"י מצות סוכה, ובחג הפסח ע"י מצות מצה, ועד"ז בנוגע לימי הפורים:

מרדכי הי' "יושב בשער המלך"¹⁸¹; הוא ידע מה זה שר (א'צ

(181) אסתר ב, יט"כא.

(179) פ"ז ה"ג.

(180) ואתחנן ו, ד.

מיניסטער"), וידע אופן ההנהגה בעיר הבירה, כיצד פותחים את הדלת וכיצד צריכים לסוגרה.

ואעפ"כ, כאשר אחשוורוש ערך סעודה — לא השתתף בה מרדכי. ומה ראו בפועל — שלאחרי כן הי' מרדכי "יושב בשער המלך"; ולעומת זאת, מה פעלו אלו שהתנהגו ע"פ תכסיסי מלוכה, לשאת-חן בעיר הבירה ע"י ההנאה מסעודתו של אותו רשע — גרמו צרה על כל ישראל,

ולאחרי כן, הוצרך לבוא מרדכי — ה"בטלן" ש"יושב בשער המלך" ואינו יודע שצריכים לבוא ל"באנקעט" של אחשוורוש — ולחפש עצות כיצד לבטל מהם את הגזירה!

לג. אמנם, עפ"ז נמצא לכאורה שאבדה תקוה, רחמנא ליצלן! אך על זה מסופר במגילה שאסתר אמרה למרדכי "לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי... שלשת ימים"¹⁴⁰, "ויעבור מרדכי ויעש ככל אשר צותה עליו אסתר"¹⁸², ומזה מוכח, שכל היהודים צמו שלשה ימים (דאל"כ, לא קיים מרדכי את דברי אסתר).

ולכאורה אינו מובן: יהודי שנהנה מסעודתו של אותו רשע — מדוע הוא צם שלשה ימים רצופים? ...!

ומזה מוכח, שזהו ה"קונץ" של יהודי: הוא לא מתפעל מאופן הנהגתו במשך ששים ותשע שנה, ובגיל שבעים נעשה אצלו זעזוע ("עס גיט אים אַ טרייסל") ועושה כדבר מרדכי! ...!

אלא, שיש בזה שתי דרכים:

יכולים ללמוד זאת בדרך הקשה (כפי שאומרים במדינה זו: "די האַרד וויי") — כפי שהי' "בימים ההם" בעת גזירת המן;

אבל יכולים גם לקרוא את המגילה ולמנוע זאת מראש: למה לך ללכת וליהנות מסעודתו של אותו רשע, ואח"כ לרוץ למרדכי שיבטל את הגזירה — אל תלך לכתחילה לשם, ושוב לא תצטרך לצום!

ובאופן כזה צריכים לקרוא את המגילה — לא "למפרע", אלא מתוך ידיעה שזהו ענין שנוגע ושייך בדור זה, בשנה זו, ביום זה ובמקום זה, ואז, מעיקרא אין גזירה, ואין צורך בתעניות כו'.

וכל זה — כאשר יודעים מלכתחילה ש"אתה בחרתנו מכל העמים... ורוממתנו מכל הלשונות"¹⁵¹, כפי שאומרים (לא רק בזמן שביהמ"ק

הי' קיים, אלא) בכל יו"ט בזמן הגלות, וכפי שמדגיש רבינו הזקן¹⁸³ בנוגע לאמירת ברכה בשם ומלכות, שזהו ענין שאין בו "שום ספק וס"ס בעולם", להיותו אמת בכל הפרטים. ואם אפילו בזמן אחשוורוש "אתה בחרתנו" — עאכור"כ כשנמצאים במצב של רווחה, ואין צורך בתעניות כו', כיון שאין גזירות בגלוי ח"ו, והלואי גם בלא בגלוי, בהעלם. אבל, יש צורך להבטיח שלא תהי' נתינת מקום לסיבה שעלולה להביא את המסובב:

כאשר ההנהגה היא באופן שאע"פ ש"אתם המעט מכל העמים", ואע"פ שלפי טענת המן — וזוהי האמת — ש"מפוזר ומפורד בין העמים", ו"את דתי המלך אינם עושים ולמלך אינה שוה להניחם"¹⁰, והיינו, שע"פ המצב הכלכלי, הפוליטי ומדעי החברה לא שייך שאחשוורוש יניח אותם במדינה שלו, אעפ"כ, לא נהנים מסעודתו של אותו רשע — אזי אין להמן שליטה על יהודי, ויתירה מזה, שנשאר להיות "יושב בשער המלך", ויתירה מזה, שהמן יהי' זה שיחזר ברחובות קרי' ויכריז על מרדכי: "ככה יעשה לאיש אשר המלך (אחשוורוש הרשע, שהרי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"¹⁸⁴) חפץ ביקרו"¹⁸⁵, וכל זה למה — בגלל שמדובר אודות יהודי ש"שב לשקו ולתעניתו"¹⁸⁶.

ולאידך גיסא, אלו שלא חוסכים טירחא וכסף, ובלבד לזכות שיתנו לו רשיון להמתין ב"חדר הכניסה" של פלוני, ואולי יביט עליו בעברו — מקבלים את ה"כבוד" שמגיע להם... אבל עי"ז גוררים עמהם את כבוד עם ישראל!

וכאמור לעיל, שאין זה ענין שנוגע לעולם הבא בלבד, אלא זה נוגע גם בעולם הזה:

במגילה לא מסופר שמרדכי זכה (רק) לעולם הבא — זוהי "סדרה" בפני עצמה, וצריכים לחפש זאת במדרשים; סיפור המגילה שקוראים בכל מקום הוא — שמרדכי נתמנה על בית המן¹⁸⁷, ועוד לפני"ז, הי' המן זה שהכריז "ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו".

וכיצד התנהג אז מרדכי — הנה כיון ש"אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק"¹⁸⁸, היו לו שתי ברירות: להסיר את השק ולרוץ אל אחשוורוש לבטל את הגזירה, או לישב בשק ולהתפלל אל הקב"ה; ובכן, מרדכי ויתר על "שער המלך", ובלבד להתפלל אל הקב"ה.

(186) מגילה טז, א.

(187) אסתר ח, ב.

(188) שם ד, ב.

(183) תניא אגה"ת פי"א (ק, א).

(184) שבת סג, א. וש"נ.

(185) שם ו, ט"יא.

והנהגה זו פעלה ההצלחה — כפי שאמרו זרש וכל אוהביו להמן, שכאן תהי' מפלתך: אם הנך מתעסק עם אלו שנהנו מסעודתו של אותו רשע — הנך יכול להצליח, רחמנא ליצלן; אבל, "אם מזרע היהודים מרדכי גוי"¹⁸⁹, אם יש לך עסק עם בניו-תלמידיו של מרדכי, שהולכים בדרכיו, באופן ש"לא יכרע ולא ישתחוה"¹⁹⁰, כיון שאין זה המלך והמלוכה שלו, אלא הוא משתחוה רק להקב"ה — אזי "נפול תפול לפניו"¹⁸⁹; דבר זה יודע גם גוי, אלא שלפעמים יש יהודי שרוצה לעצום את העינים ולנהוג בעקשנות ולהראות "קונץ"...

לד. וזהו ענינם של ימי הפורים ש"זכרם לא יסוף מזרעם" — לספר לנו, שסוכ"ס בטוח הדבר ש"ריוח והצלה יעמוד ליהודים"¹⁹¹, וסוכ"ס בטוח הדבר ש"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", אלא שלכל לראש צריכים להיות "יהודים" — כפי שנקראים בני ככל המגילה (אף שבדרך כלל נקראים בשם "ישראל", בני ישראל, בני יעקב) — כדברי הגמרא¹⁹²: "כל הכופר בעבודה זרה (שהוא כ"מודה בכל התורה כולה"¹⁹³) נקרא יהודי"; לכל לראש — עוד לפני שאתה רוצה להיות חשוב אצל הגוי, עליך להיות "כופר בעבודה זרה", ואילו כאשר הגוי רואה שאתה רודף אחריו, אין לך חשיבות בעיניו, וכאשר אין ליהודי חשיבות בעיני הגוי, אזי "עומדים עלינו לכלותינו".

וכאשר לוקחים את ה"מוסר-השכל" מהמגילה, אזי מתקיימת הברכה שאומרים לאחרי סיום הכתוב "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" — "כן תהי' לנו", שכמו שהי' "בימים ההם", כך יהי' גם "בזמן הזה".

וזהי' הכוונה שקריאת המגילה לא תהי' "למפרע" — דלכאורה, איך יתכן שלא יהי' למפרע, לאחרי שעברו אלפי שנה — כי, הסיבה שהיתה אז, קיימת גם עתה, ואדרבה, בחדשים האחרונים הולכת ומתגברת רח"ל המגיפה של הרדיפה אחרי הגוי, אולי יתן לו רשות לישוב עמו לשולחן עגול... אלא, ש"הרודף אחר הכבוד, הכבוד בורח ממנו"¹⁹⁴, וזאת — אפילו כאשר מדובר אודות כבוד כשר, ואילו כאשר מדובר אודות כבוד מההשתתפות ב"סעודתו של אותו רשע", הנה סוכ"ס יצטרך לרוץ למרדכי היהודי, שיתן לו עצה אחת ויחידה: "כנוס את כל

(193) קידושין מ, א.

(194) ראה עירובין יג, ב. תנחומא ויקרא

ג.

(189) שם ו, יג.

(190) שם ג, ב.

(191) שם ד, יד.

(192) מגילה יג, רע"א.

היהודים" — מה אתה מתעסק עם אינם־יהודים?! עליך להצטרף ולהתאחד עם יהודים, ושם תוכל להשיג את כל הענינים, גם ענין הגדלות... בד' אמותך בין יהודים, ולא לרדוף אחר גוים, שאינם רוצים לסבול אותך!

וכאשר ישנו הענין ד"כנוס את כל היהודים", וכוונת הכינוס היא כדי להתפלל להקב"ה ("וצומו גו") — אזי בטלים כל הגזירות, ונמשך בפועל "אורה ושמחה וששון ויקר".

* * *

הוספה

[אדרי"ח אדי"ש תשי"ז]

...במ"ש אודות מצב הכספי והגשמי, – לפלא, דכבר כתבתי כ"פ שהענין קשה מכדי שיחידים באה"ק ת"ו יוכלו לשאת בו. ומוכרת, וגם עוד מכמה טעמים, שימשיכו (אַרְיִנְצִיָהֶען) את אנ"ש בזה. ומ"ש במכתבם הקודם שאנ"ש משתמטים, יש בזה שתי נקודות, אפשר שאחת מסיבת ההשתמטות היא שמרגישים שאין ההזמנה שלהם אלא לפנים [מפני שכתבתי אודות זה, או מפני האונס דהמצב העכשוי, ובהזדמנות הראשונה ישלחום]. ב – אפילו אם הנ"ל אינו נכון כלל, מובן שבכמה נוסחאות אפשר לדבר עם בחירי אנ"ש. ובאם יתארו לפניהם המצב כמו שהוא שכותבים במכתבם וכ"י – תקותי שכל אלו שהם באמת אנ"ש, לא ישתמטו, ויחפשו עצות ככל התלוי בהם. וכל המשתמטים במצב כזה מאחריות מוסד כזה, מסופקני אם מאנ"ש הם, או נמצאים באמצע בין אנ"ש והלעומת, או כ"י.

מובן ופשוט שכשמזמינים לאדם לדון ע"ד המצב יש לגלות, עכ"פ ליחידי סגולה מהמוזמנים, המצב לאמיתותו, אף שכמובן באם יש פרטים כאלו שאין לפרסמם מבחוץ, להתנות מראש שהענין בבל תאמר.

בודאי ינצלו ימי הפורים הבע"ל לביסוס והתפתחות המוסד הק' אשר בהנהלתם, ולהפצת המעינות חוצה – נוסף על ענין יום זה. ובפרט ע"פ המבואר בכ"מ מיוסד על מאמר תקוני זהר כפורים – כיפורים, ויה"ר שגם זה יהי בהצלחה מופלגה ויבטלו כל המונעים ומעכבים,

ובפרט אשר נכנסנו בחדש הפורים, אשר עליו אומרת תוה"ק החדש – ז.א. כל ימי החדש – אשר נהפך וגוי לשמחה וליום טוב,

וענין נהפוך הרי תוכנו, אשר אפילו ענינים שאינם טוב הנראה והנגלה, מסוגל חדש זה להפוך אותם לשמחה וליום טוב נראים לעיני בשר.

השלמה (מצילום האגרת) להנדפס לעיל חי"ד אגרת הירל, להנהלת ישיבת תומכי תמימים אשר בלוד. נדפסה בתשורה (הלפרין, תשס"ב).
המבואר בכ"מ מיוסד על מאמר תקוני זהר: תכ"א (נז, ב). וראה תו"א מג"א צב, ד. צה, סע"ד. ובכ"מ.
אומרת תוה"ק: אסתר ט, כב. וראה ירושלמי מגילה פ"א ה"א. רמ"א או"ח סתר"ח ס"ז.

ב

בי"ה. אדר"ח אדי"ש תשי"ז
ברוקלין

מרת הנייה תחי'

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מכ"ג אדר"ר, בו כותבת מצב פרנסתו של בנה שיי, ואשר
לכן בדעתו שלא להשתמש בדירה החדשה שבנה לעצמו ועוד,
והנה באם הדירה בה רוצה לדור – טובה בשבילם, אלא שדירה החדשה
בהרחבה יותר, מובן שאין כדאי בשביל זה להכנס לחובות עתה. וכשירחיב בורא
העולם בפרנסתו יורחב ג"כ בהנוגע לדירה, אבל באם הדירה השני' בכפר אינה
מתאימה לפניהם כלל (כי, לדעתי, בכל אופן צריך הוא לדור בכפר חב"ד) אזי
אעורר את מכירי שילוו לו הלואה אלף לירות באופני תשלומין נוחים ולזמן
ארוך לפי ערך. ואחכה למענה ממנה בהנוגע להאמור.

כיון שהיא וכן בעלה שיי אין מזכירים מהנעשה עם בתם תחי' בטח זהו
סימן שהכל בסדר.

בברכה

מ. שניאורסאהן

ג

בי"ה. בי אדי"ש תשי"ז
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה' אברהם שיי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מהתאריכים הרשומים בשולי הגליון, ובודאי
ימשיך לכתוב בפרטיות הדרושה בעניני חב"ד אשר באה"ק ת"ו, ויה"ר אשר

ב

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (אורכמן, תשס"ג).
מרת הנייה: הלמן, ת"א.

ג

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (וואַלף, תשנ"ט).
מוה' אברהם: פריז, פ"ת. אגרות נוספות אליו – אג"ק חכ"א אגרת ז'תתנד, ובהנסמן
בהערות שם.

סו"ס יוטב המצב בכאו"א מעניינים אלו, יוטב בהווה ובפועל ולא רק בהבטחות ובקשות בהנוגע לעתיד.

ובמ"ש במכתבו מ"א אד"ר שעלה ברצונו שיכתבו לכאן מכתב לפב"פ שלא יתעסק שוב בהמוסדות וכו' – רצוני לדעת, אם התבונן מה יהי אם הנ"ל יחדול להתעסק, מי יתעסק בזה? הרי בודאי רואה הוא "הפעולות הנמרצות" של אנ"ש באה"ק ת"ו שעושים "במס"י גדולה" כ"כ עד שבכל המוסדות משבר, ואין איש שם על לב גם עתה, וכל אחד פונה לעסקיו הוא, וכשמתחיל להתבונן בעניני חב"ד, הרי ההתבוננות היא לא במה שהוא צריך לעשות, אלא שנותן עצות לאחרים מה שהם צריכים לעשות! והתוצאות מזה הרי נראות במוחש. ויכול ללמוד גם מהנעשה בענין הפצת הספרים ובלתי ההצלחה בפועל בזה – נוסף על שעד עתה אין ידוע מהי הסיבה לבלתי ההצלחה, מלבד ההסברה הכללית שאין עושים בזה – כפשוטו. וכמו שכתבתי כ"פ – העדר ההצלחה בפועל היא לא מפני שיש מפריעים, אלא מפני שאין מתעסקים בעניני חב"ד, וכשנאספים לאסיפה הרי האחד מביע בקורת על השני ומחפש בו כמה חסרונות, ובזה נגמרת האסיפה, והמצב אינו משתנה – לבד פירוד הלבבות שנגדל במקצת. וכמדומה שכבר הגיעו הדברים לידי כך, שאין מקום אפילו להיצה"ר לפתות את מי שהוא, שאין הדבר אמת כנ"ל, שהרי כשיתבונן במצב ישיבת לוד, במצב ישיבת תורת אמת, בענין הפצת הספרים, במצב בתי ספר הרשת, יראה עד היכן הדברים מגיעים, וההצלחה שהיתה יכולה להיות בזה יש לראות באותם העניינים שרק אחד עוסק בהם ומאיזה סיבה שתהי' איז ער פאָרקאָכט אין דעם, שרואים בזה הצלחה ביותר, וכמו באחי תמימים בראשון לציון, ובהקמת ב"ס לדפוס בכפר חב"ד. ואין רצוני להאריך בדבר המכאיב, כי כל מה שהנני כותב בזה – כנראה ללא כל תועלת. וגם עתה לא הייתי כותב באם לא יראתי שיבטלו המגבית דכאן בשביל תו"ת דלוד, על דרך המכתב שמציע לכותבו במכתבו ד"א אד"ר.

בברכה לבשו"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט, מזכיר

במש"כ בהנוגע לתביעות ... – הנה אחרי כ"ז, אין אדם עושה דין לעצמו. ולכן מוכרח שילך עמו לדין תורה או לבוררות. כמובן אצל רבני אנ"ש דוקא. בשאלתו ע"ד המעות שנמצאו ברשותו מההפצה, מגבית המעשר, שפ"ה וכיו"ב – לפלא הספק, שהרי צריך הוא להכניסם להבנק – לשלם, ובהקדם, בעד הספרים שקנו ע"פ הקאנטראַקט דואַשינגטון. ובודאי יעשו זה תיכף, ויודיעו עד"ז.

ואכפול עדי"ז – שיכניסו כהני"ל תומי"י לבנק, וגם יודיעו עדי"ז תומי"י.
ובטח יעשה זאת ככתוב בדיוק הגמור. ואחכה למכתבו. ות"ח מראש.

נ.ב. תאריך המכתבים שנתקבלו: יח' יט' כא' כו' כט' (בצירוף רשימת
תל' זרנוגה), שבט. יא' כד' אד"ר. ג' אד"ש.

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

התמים **מרדכי** שיחי

לרגל הכנסו לעול המצוות

ט"ו אדר-שני, שושן פורים, ה'תשע"א

יה"ר שיגדל להיות חסיד יר"ש ולמדן

ויצליח בלימודיו ובהנהגתו מתוך שמחה וטוב לבב

כרצון ולנח"ר כ"ק אדמו"ר

ולזכות אחיותיו ואחיו

מושקא, חנה, אריה לייב, שלמה, שמעון, לוי יצחק ויעקב

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **מאיר צבי** וזוגתו מרת **רבקה** שיחיו **סטמבלר**

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' **זלמן מענדל** וזוגתו מרת **חי' רחל** שיחיו **סטמבלר**

הרה"ת ר' **יוסף ישראל** וזוגתו מרת **מרים** שיחיו **בלויא**

מרת **דבורה** שתחי' **סטמבלר**

מרת **ליובא** שתחי' **נאחוביץ**